

Однак, для психологічно здоров'я одного здорового способу життя вже недостатньо (І. В. Муравов., 1989). Здоровий спосіб життя як ефективний засіб збереження та зміцнення здоров'я має перейти на більш високий якісний рівень, а саме трансформуватись в культуру психологічного здоров'я. Психологічна культура починається з психологічної компетентності, з розуміння людиною себе та своїх особистих якостей. Як зауважував Р. Ассаджолі, не знаючи і не розуміючи себе, людина собою не керує. Психологічна компетентність сприяє тому, що людина починає по іншому дивитися на себе, стає гнучкішою, починає краще сприймати та розуміти інших тощо (Н. В. Чепелева, 1998). Психологічна культура – це те, що дає змогу людині справлятися з життєвими ситуаціями, підтримувати й укріплювати своє психологічне здоров'я.

Отже, формування у студентів психологічної культури здоров'я є важливим чинником їх гармонійного розвитку. Підготовка до професійної діяльності неможлива без турботи про психологічне здоров'я студентів і поза забезпечення у кожному ВНЗ відповідних умов для навчання і виховання психологічно здорової особистості.

УДК 316.48:364.28

Шведецька А. Є.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТІВ У СУЧАСНІЙ СТУДЕНТСЬКІЙ СІМ'І

Сучасна студентська сім'я і її проблеми служать об'єктом дослідження багатьох наук, які вивчають динаміку емоційних стосунків у шлюбі, причини самотності в сім'ї і її розпаду, особливості сімейного виховання. Будучи соціальним інститутом, сім'я визначає стабільність суспільства, яке, в цілому, зацікавлене у створенні умов для забезпечення успішного функціонування сімейної системи.

Актуальність досліджень в царині сімейної проблематики зумовлена загальною кризою сім'ї. Ця криза є доволі поширеною, виявляється у кількісних (зменшення показників народжуваності дітей, значна кількість розлучень, проблемних сімей) та якісних показниках (трансформація суспільних та сімейних цінностей, ослаблення виховної функції сім'ї, психологічні проблеми членів сім'ї та ін.). Очевидно, що за таких умов необхідними є ґрунтовні дослідження сучасної сім'ї та пошук ресурсів для подолання негативних явищ.

Сімейна проблематика досить широко представлена у наукових роботах (С. Голод, В. Зацепін, М. Мацьківський, Т. Буленко, З. Кисарчук, В. Юстицький та ін.). Важливе місце у дослідженнях, на сьогоднішньому етапі розвитку суспільства, займає сімейний конфлікт, теоретична база якого є невеликою. Сімейне життя не може існувати без зіткнення ідей, цілей, життєвих позицій між її членами, у ній постійно виникають розбіжності думок і різного роду суперечності, що нерідко переростають у конфліктну ситуацію. Такі вчені як: Т. Говорун, О. Кочарян, Т. Кириленко, В. Кравець, С. Ковальова, Р. Федоренко вказують про наявність конфліктів у молодій сім'ї, причинами яких є: високий рівень незадоволеності подружнім життям, дисфункційний розвиток взаємин у шлюбі, стійка орієнтація подружжя на малодітну сім'ю, нездатність досягти злагоди та ін. [3; 6]. За таких умов необхідним є дослідження причин виникнення конфліктів у сучасній студентській сім'ї з метою пошуку ресурсів для подолання кризових явищ та надання фахової допомоги.

З огляду на це, метою роботи є визначення поняття «студентська сім'я» та висвітлення причин конфліктів у студентській сім'ї.

За останні десятиліття значно змінилися особистісні характеристики молоді: соціальний статус, готовність до самостійного життя, рівень відповідальності.

Статистично зафіксований дуже високий відсоток молодих шлюбів: сьогодні близько 2/3 усіх шлюбів реєструються у віці до 24 років [1]. Ранній шлюбний вік свідчить про соціальну незрілість його партнерів.

Студентську сім'ю розглядають як різновид молодого сім'ї. Вона включає в себе різноманітні компоненти, пов'язані з фізіологічними процесами, динамікою взаємовідносин, нормами і цінностями культури, економічними умовами ринку і виробництва. Науковець Л. Михайлова студентською сім'єю називає шлюбний союз, у якому хоча б один з його членів є студентом денної форми навчання вищого навчального закладу [4].

Процес формування, становлення і розвитку студентської молодого сім'ї проходить у складних і суперечливих умовах. Вони характеризуються досить різкою зміною суспільних відносин, економічної функції сім'ї, її відношенням до засобів виробництва. За офіційною статистикою, в останні роки скорочується кількість сімейних пар, де обоє – студенти. Повна студентська сім'я зустрічається тільки у 29,1 % з 265 сімей [5].

Варто звернути увагу на те, що студентські сім'ї відрізняються від звичайних молодих сімей: їм доводиться стикатися із специфічними соціально-психологічними проблемами. Це соціальна та психологічна незрілість подружжя; авторитарне втручання родичів у сімейне життя; відсутність готовності до самостійного ведення домашнього господарства; житлові проблеми; поєднання навчання і шлюбно-сімейних зобов'язань; обмеження свободи і незалежності; виникнення нових обов'язків, а значить, зменшення вільного часу; зміна змісту дозвілля. Саме така сім'я зазнає найбільших матеріальних труднощів і майже цілком залежить від можливостей батьківської родини (за даними латвійських соціологів, більшу частину сімейних студентів матеріально підтримують батьки) [6].

Труднощі у вирішенні проблем провокують конфлікти у шлюбно-сімейній взаємодії, що впливатимуть на життєдіяльність студентської сім'ї, погіршення здоров'я, зменшення народжуваності, збільшення матерів-одиначок та ін.

В сучасному суспільстві можна спостерігати, що найчастішою причиною виникнення конфліктів у молодій студентській сім'ї є неприйняття особистості партнера, або надмірна емоційна зосередженість на ньому, нерозуміння одне одного, прагнення до лідерства, незадоволеність інтимно-статевою атмосферою [7].

Серйозною проблемою для стійкості і гармонійності шлюбних відносин у студентських сім'ях є характер взаємовідносин молодого сім'ї з батьками. Відкриті конфлікти пов'язані в першу чергу з початковим етапом формування шлюбного союзу, коли закладаються основи майбутніх відносин між батьківськими та дочірніми сім'ями [2].

Загалом, існують об'єктивні фактори (несприятливі соціальні процеси, війни, економічні кризи, стихійні лиха тощо), які істотно впливають на життєдіяльність сім'ї. Водночас успішність вирішення сімейних проблем багато в чому залежить від особливостей усвідомлення членами сім'ї сімейної ситуації, їх готовності і вміння сконцентрувати зусилля на збереженні сім'ї. На нашу думку, основними факторами, що формують стабільність шлюбу, є внутрішні суб'єктивні, тобто психологічні. Насамперед – це подружжя сумісність як соціально-психологічний показник згуртованості сім'ї.

Таким чином, наявність різного роду причин і відсутність конструктивних навичок вирішення сімейних конфліктів призводить до нестабільності функціонування молодого студентського подружжя. Саме тому студентська сім'я більшою мірою, ніж зрілі сім'ї, потребує допомоги зі сторони суспільства і держави в створенні умов для реалізації найважливіших функцій: забезпечення відтворення

фізично здорового і психічно повноцінного майбутнього покоління, задоволення особистих інтересів кожного члена сім'ї, досягнення гармонії у взаєминах й умінні подолати сімейні конфлікти і кризові ситуації.

В якості перспективи подальшої роботи можна назвати наступне: обґрунтування особливостей перебігу кризи та наукових підходів до сімейної терапії і форм допомоги у кризовий період функціонування молодого студентського подружжя.

Література

1. Капська А. Й. Молода сім'я: проблеми та умови її становлення / А. Й. Капська. – К. : ДЦССМ. – 2006. – 184 с.
2. Карабанова О. А. Психологія сімейних відносин та основи сімейного консультування / О. А. Карабанова. – М. : Гардаріки, 2006. – 320 с.
3. Кравець В. П. Теорія і практика дошлюбної підготовки молоді / В. П. Кравець. – Київ : Київська правда, 2000. – 688 с.
4. Михайлова Л. М. Основні напрями соціально-педагогічної роботи зі студентськими сім'ями / Л. М. Михайлова // Соціальна педагогіка: теорія і практика. – 2012. – № 3. – С. 74–79.
5. Фаринич О. Ю. Психологічні особливості студентських сімей / О. Ю. Фаринич, Т. Д. Щербан // Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Вип. 21. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2013. – С. 713–724.
6. Федоренко Р. П. Психологія молоді сім'ї і сімейна криза : монографія / Р. П. Федоренко. – Луцьк : РВВ «Вежа», 2007. – 168 с.
7. Шнейдер Л. Б. Психологія сімейних відносин / Л. Б. Шнейдер. – М.: Апрель-Пресс, 2000. – 512 с.

УДК 37.015.3

Шевчишена О. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Актуальність теми. В умовах функціонування українського суспільства на засадах постіндустріалізму відчутними стають зміни у багатьох його сферах. Формування нашого соціуму на принципах сталого розвитку змінює статус, зміст і функції освітньої системи та діяльності. Одним з показників ефективності навчально-виховного процесу є професійний розвиток педагога, який, в свою чергу, повинен відбуватися у відповідності до процесів трансформації сучасного суспільства, до освітніх викликів, які диктує нам сьогодення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема професійного розвитку вчителя у всі часи була актуальною і до сьогоднішнього дня виступає в якості предмета окремого дослідження багатьох вітчизняних науковців. Виходячи з аналізу публікацій українських дослідників [1, 2, 3, 4] вивченню підлягали: становлення самоефективності вчителя в умовах післядипломної освіти; психологічні умови формування професійної самосвідомості особистості, підвищення професійної компетентності як умови самовдосконалення педагога, комунікативна культура вчителя як важливий чинник його професійного росту. В цілому науковці акцентують увагу на програмі становлення самоефективності вчителя, що має стати основою задачею системи післядипломної педагогічної освіти; зосереджують увагу на інтегральних характеристиках особистості як внутрішніх факторах її професійного розвитку; обґрунтовують думки, згідно яких професійна компетентність вчителя виступає в якості запоруки розвитку його особистісних якостей, що, в свою чергу,